

**Erasmi a Chokier Tractatus iurisdictionis ordinariae in
exemptos, illorumque exemptione ab ordinaria
iurisdictione**

in duos tomos distinct.

I. Scholia in Constitutionem Concilii Lateranensis. II. Conservatorias
Ecclesiasticas quaest. 130. III. Conservatorum Laicorum materiam,
Tribunali viginti duûm virum Leod. adoptatam comprehendens

**Chokier, Érasme de
Coloniae Agr., 1684**

Quæstio 129. I. Casus hujus quæstionis, tenentes Ecclesiarum, an
gaudeant earum Privilegiis & conservatoriis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61908](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61908)

Cætera quæ ad hujus quæstionis illustrationem plenius spectant, videri poterunt in superioribus quæstionibus, quæst. 106. & 119. Et tomo 1. de jurisdictione. ord. in exemp. lib. 2. quæst. 44.

Q U Æ S T I O C X X I X .

Tenantes Ecclesiarum an gaudeant earum Privilegiis & conservatoriis.

S U M M A R I U M .

1. Tenantes qui dicantur. 2. Curia tenantium est Ecclesiasticum tribunal. 3. A curia tenantium appellatur ad Ecclesiasticum & nu. 7. 4. Tenantes an sint exempti. 5. Causa coram curia tenantium censentur Ecclesiastica. 6. Causæ bonorum Ecclesiasticorum agitari debent coram iudicibus Ecclesiasticis. 8. Appellari ab Ecclesiasticis tempora-	- lem jurisdictionem habentibus debet ad Ecclesiasticum, nisi eam tenerent in feudum. 9. Causa semel effecta fori Ecclesiastici semper manet Ecclesiastica. 10. Secularis quavisque inferior est Ecclesiastica. 11. Camera imperialis causa sunt avertina. 12. Camera imperialis reicit appellationes ab Ecclesiasticis. 13. Camera obstat præscriptio.

Collegia Ecclesiastica hujus Diocesis Leodiensis habent plerumque tenantes, hoc est iudices, coram quibus controversiæ bonorum suorum temporalium possunt terminari, penesque quos est jurisdictio non solum actionum personalium, sed etiam realium atque mixtarum ad eorum jurisdictionem temporalem pertinentium, Baldus cap. 1. de eo qui curiam tendit *VVames. conf. 67. num. 6. de iudicis & conf. 175. num. 5. & 6. de appellat. Chopinus in Monasticon lib. 1. tit. 3. num. 19. fol. 130.* licet autem curia ejusmodi tenantium consilari soleat ex personis laicis, est tamen tribunal Ecclesiasticum, quod eodem jure censi debet, quo Ecclesiastica collegia à quibus sunt stabilita, *Barth. l. 1. §. hoc actio ff. si quis testam. liber esse. VVames. d. conf. 67. & 175. numer. 6.* ut proinde sicut à collegiis Ecclesiasticis ad læculem appellari non potest, ita neque ab ejusmodi curia tenantium appellationem interponere non ad læcum sed ad Ecclesiasticum necesse est, *VVames. d. conf. 175. num. 8 & 10. cap. si duobus §. fin. de app. Dubiatio hinc insurgit, utrum ejusmodi tenantes & personæ servitio Ecclesiarum exempta-*

exemptarum adscriptæ, sint exemptæ & conservatoris se tueri possint. Et quidem iam visum fuisse Emanuelem Rodericum in syndicis, seu quod mihi perinde videtur tenentibus Fratrum Minorum est compertum, *Regul. quasi. art. 1. quasi. 40. art. 4. In suo compendio quasi. Reg. verb. procurator vers. ino ipse cum uxore fol. 459.*

Ego iudicium meum hic suspendo, nolens stilo exactore articulum hunc sub acumen presentis calami revocare. Discuti poterit Emanuel iam laudatus ac reduci ad tractationem iuris cum usque alio in loco deduxi, *lib. 1. de iurisdic. ord. in exempt. quasi. 30. lib. 4. quasi. 38.*

Patet ergo tantum pro multitudine ejusmodi curiarum ab Ecclesiasticis stabilitarum animadvertione dignum existimari, causas quæ coram talibus curiis aguntur censeri debere Ecclesiasticas, *VVames. d. conf. 67. num. 6. & 7. de iudic. conf. 175.* quippe quod coram istis curiis de bonis tantum disceptetur, quæ ab ipse Ecclesiasticis personis moventur, & proinde ejusmodi controversiæ, quæ coram his agitantur, quantumvis reales atque seculares, censeri debent Ecclesiasticæ, non respectu conditionis iudicum qui laici sunt, sed contemplatione curiæ ad Ecclesiam pertinentis, cujus respectu surrogatione atque representatione laici illi iudices quos tenentes hic vocamus, eodem jure censeri debent, quo illi quos representant, *Barth. d. l. 1. §. hæc actio s. si quis test. liber esse ius. sus. Baldus. cap. 1. de eo qui curiam vendidit. VVames. d. l. 1. §. hæc actio s. si quis test. liber esse ius. quod causæ bonorum Ecclesiasticorum quæ etiam a laicis occupantur, ventilari debeant coram iudicibus Ecclesiasticis, quos huiusmodi curiales representant, *cap. verum ubi Abb. de foro comp. VVames. d. conf. 175. numer. 1. & consequenter appellaciones ab his interponi debent non ad aliquem laicum, sed ad Ecclesiasticum, extatque hæc de iuris Canonici silentio non involvenda diffinitio, in cap. Romana §. debet de appell. in 6. ab Ecclesiasticis iudicibus spirituales & temporalem jurisdictionem habentibus appellandum non esse ad seculares, sed ad Ecclesiasticum iudicem, VVames. d. conf. 175. num. 11. idque etiam Ecclesiastici eorum bona a laicis principibus obtinerent, *Spec. de appellat. §. nunc in actibus numer. 22. cap. licet vers. vel ad nostram de foro comp. cap. 1. de delictis puerorum. Joannes Gallus deo. Parlamentii Parisiensis 258. Lancelot. de attentatis par. 2. cap. 12. limit. 50. numer. 236. quod procul est dubio, cum jurisdictione temporalis liberè est translata in Ecclesiasticum, id quod præsumitur, *Abb. cap. veniens not. 2. de accusat. Fel. cap. ceterum in fine de iudicis. Secus autem si jurisdictione esset infœdata, *Fract. Rubr. de appell. vers. 3. quæro. Innocen. cap. ceterum de iudicis spec. d. loco. Idem quoniam iam de leg. feudi esset questio, ad cameram erit appellandum. *Aræ. conf. 14. Petr. Gregorii de feudis par. 5. quæ. 6. Dero. conf. 82. num. 13. lib. 1. Sed quid si causæ quæ per appellatio-******

pellationem debet devolvi ad superiorem secularem, interponatur coram Ecclesiastico, an poterit postea converso pollice per appellationem introduci coram iudice seculari? Respondetur non posse. Causa enim censetur Ecclesiastica non modo respectu materiae illius, utpote quod sit ex earum categoria, quae spirituales sunt, sed etiam respectu iudicis Ecclesiastici, ad cuius examen per iudicii protogogationem appellationemve revocatur, *cap. diligenti cap. significanti de foro communi ff. de app. d. conf. 175. numer. 7.* hincque est, ut cum iudex Ecclesiasticus semel iudicium huiusmodi causae appoverit, causa semel effecta Ecclesiastica, semper maneat Ecclesiastica, iudexque secularis sese illi intrmittere non possit, *cap. ut de app. cap. obed.* sed appellari debeat ad Ecclesiasticum iudicem non ad alium iudicem Ecclesiasticum, *Clem. dispensationem de iudiciis Abb. cap. quod clericis de foro communi.* & quidem haec frequentiores intercedunt morandi iudicii sit Aristarchi lib ab Ecclesiasticis iudicibus ad Spirensis Camera, quae licet iudicii sit Aristarchi atque incorrupti, atamen causae ex sunt ad instar telae penelopes, quarum cursus & aqua ut cum Budeo in forensibus loquar, haeret & subsidit magno equidem rei & publicae & privatae incommodo. *Clem. dispensationem de iudiciis cap. nonnulli §. cum autem de rescriptis l. quidam ff. si cert. pet. possitque de ea quod in adagio est dici Bonus iudex est.*

Indeque factum est, ut Camera Spirensis non raro appellationes à iudicibus Ecclesiasticis ad se interjectas rejecerit, uti constat anno 1594. Augusti 24. in causa appellationis Adolphi van Detz contra Hubertum van Buchell, item anno 1603. Octobris 3. in causa Conradi van Bœnen, contra Margaretam de Alteden, anno 1587. in causa Francisci Henish, contra Jodocum Delen, idque multis rationibus in iure fundatis, quas hic uti ab hoc meo scopo alienas praetereo, quibus etiam conformis est iudicium Spirensis Camerae consuetudo atque imperialis constitutio edita anno 1555. de religionis pacificatione, §. *damit auch obberurte beyder seits verzwanten* ubi constituitur, quod contra imperii status qui Augustanae sunt confessionis, Ecclesiastica iurisdicatio exerceri non debeat in causis religionem ipsorum & Ecclesiarum ordinatis, caeremonias & ministeria concernentibus, sed in aliis casibus & causis exerceri poterit Ecclesiastica iurisdicatio per Archiepiscopos, Episcopos aliosque praelatos, prout in singulis locis consuetudine receptum est, & in exercitio ac possessione reperitur, verba constitutionis sic habent, *aher in anderen sachen und vorfallen solle und mag die Geistliche jurisdiccion ohne deren exercitium an einem jeden ort hergebracht und die deren in ubungen, gebrauch und possession sein hinfurt ohne bis her verbunden exercirt und gebrauch werden.* Quae verba cum sint generalia, non

Zz

poterunt restringi ad causa, primæ instantiæ, sed comprehendunt etiam causas appellationum; in quibus eadem consuetudo reperitur.

33 Quibus accedit præscriptio, quæ cum consuetudine simbolisat, præscriptio inquam qua ab omni ævo postposita, Came: à Spirensi à iudicibus Ecclesiasticis ad superiores Ecclesiasticos appellari solitum est. Ad quam quidem præscriptionem inducendam licet nonnulli existimant scientiam Imperatoris adversus quem præscribitur, necessariam esse, Bald. cap. 1. num. 3. qua sine regalia Rom. l. 1. §. denique num. inferioris, Barb. l. si publicanus §. in omnibus ff. de public. Bald. de præscript. §. 2. par. 3. princ. quaest. 3. num. 3. DD. cap. cum contingat de foro comp. Imola. d. l. 1. §. denique cons. nunquid civitates. In d. vero scientiam Imperatoris in præscriptione temporis immemorialis, qualis est hoc in ensu, præsumi, plures alii optimæ notæ Doctores involuerunt, Anton. Gabr. Com. conc. tu. de præscript. concl. 1. num. 62. Curt. in cons. 118. num. 12. l. si imperium num. 21. ff. de juris dict. om. iud. probaturque abunde hæc Imperatoris scientia variis ex que simonias, quas Imperatori olim Imperii proceres fecerunt ob evocationes subditorum in prima instantia ad curiam Romanam, alto tunc silentio involventes permissas nitataque appellationes civilibus in causis ab Ecclesiasticis iudicibus ad iudices alios Ecclesiasticos, uti plenius videre est apud Melchiorum Goldastum in collectione constitutionum Imperialium in gravaminibus in curia Nurembergensi, Anno 1522. editis cap. 5. fol. 459.

QUÆSTIO CXXX.

Quid hac in exemptionum materia in regno Franciæ observetur.

VARIA ex sacra politia & monastico Renati Chopini, nec non Papone alii que Galliarum scriptoribus quæ in Francia animadversione hac in materia digna sunt adferri possent. hoc in loco occurrit L. Bochelhus qui in libro 5. tit. 16. de decretorum Ecclesiæ Gallicanæ, folio 866. hæc quæ sequuntur, scripto reliquit.